

Velike bele čaplje, pernate lepotice

Čaplja je bila čudovita ptica s čudnimi navadami. Želela je postati kuharica. Nadela si je očala in začela: »Za večerjo bom skuhala čebulno čorbo, glavna jed bodo čufti iz hroščev in ščurkov in pečen česen kot priloga, za sladico pa spečem čokoladno torto in češnjevo čežano. Začnimo!«

Tako se začne pravljica Čapljin pečenko, ki jo je napisala Nina Mav Hrovat, prisluhnete pa ji lahko na spletni strani www.lahkonocnice.si. V pravljici tako izvemo, kaj vse je čaplja nameravala skuhati za večerjo, ne izvemo pa, katere vrste čaplja je bila.

V Sloveniji se namreč pojavlja več vrst čapelj, ki bi jih lahko razvrstili v dve skupini – tiste, ki gnezdi v trstičju, kot sta bobnarica in čaplja, in tiste, ki gnezdi na drevesih. Najbolj poznani od slednjih sta siva in velika bela čaplja, poznamo pa še čopasto, kravjo, rjavo in malo belo čapljo ter kvakača. Na Ljubljanskem barju bomo najpogostejše opazili sivo čapljo, ki se včasih tako izvrstno zlije z okoljem, da je skoraj neopazna. V hladnejšem delu leta pa nam pogled pritegne predvsem snežno bela lepotica na vitkih nogah – velika bela čaplja. Prav zaradi svoje barve in velikosti je opazna že na daleč. Izven gnezditvene sezone je njen dolg kljun rumen, ki med gnezdenjem potemni, noge pa ima večji del leta pretežno črne. Daljša okrasna peresa, ki so se zaradi lepote do začetka 20. stoletja uporabljala v svetu mode, ji na hrbtu zrastejo v času gnezditve.

Veliko belo čapljo bomo zaman iskali v Atlasu ptic gnezdilke Slovenije, ki je izšel lani, saj njena gnezditve v obdobju 2002–2017 pri nas ni bila potrjena. Na Ljubljanskem barju so te velike elegantne ptice redne prezimovalke, spomladi in jeseni jih lahko opazujemo tudi na preletu, najmanj možnosti za njihovo opazovanje pa imamo poleti. Večinoma se selijo ponoči, pretežno pa so vseeno aktivne podnevi ter se zvečer zberejo na skupnih prenočiščih.

Ste jih že kdaj opazovali na barjanski ravnici, ko so nepremično prežale na svoj plen? To lahko počnejo ure in ure, saj potrpežljivo čakajo na svojo malico. Na travnikih in njivah se prehranjujejo z malimi sesalci, žuželkami, plazilci ter tudi z mladimi ptiči. Delež vseh teh živali je vsaj tolikšen, če ne večji, kot je delež rib, ki jih lovijo z obrežij in v plitvinah rek in potokov, ki se počasi vijejo čez Ljubljansko barje. Teknejo jim še dvoživke, kače in vodni vretenčarji, ki jih najdejo tudi v kakšnem od barjanskih jarkov ali bajerjev.

Glede na to, da ima Ljubljansko barje velik pomen za ptice v času gnezdenja, preleta in prezimovanja, v Javnem zavodu

Krajinski park Ljubljansko barje na podlagi študije *Ohranjanje ugodnega stanja populacij ptic na območju KPLB* (Tome, 2012) opravljamo vsakoletno spremljanje števila osebkov velikih bele čaplje na vzhodnem delu Barja. Popis izvajamo v jesenskem in zimskem času, in sicer enkrat mesečno v obdobju od novembra do februarja. Med dvema popisoma mora miniti vsaj 14 dni, razporeditev opazovalnih dni pa mora biti čim bolj enakomerna. Popisni transekt je dolg nekaj več kot 30 km, popisa pa se vedno udeležita dva popisovalca, ki v dneh brez padavin, megle in močnega vetra pregledata popisno območje.

Tako smo tudi v sezoni 2019/2020 popisali navedeno območje. Večinoma so bili popisni dnevi sončni ter brez vetra in snega. Na novembrskem popisu smo prešteli 23 velikih belih čapelj, zelo pa nas je razveselil pogled na večjo jato žerjavov, ki so se na poti proti prezimovališčem ustavili v Naravnem rezervatu Iški morost. Tudi pepelasti lunj, sicer zimski gost v naših krajih, ni ušel našemu ostremu očesu. Decembra je bilo število čapelj podobno, 20 smo jih prešteli na popisnem transektu ter tri zu-

naj njega. Tokrat smo med posebnostmi zabeležili velikega srakoperja, ki pri nas ne gnezdi, temveč le prezimi. Januarja je bilo število velikih belih čapelj za dobro tretjino višje, na popisnem območju smo jih našli kar 32, dve pa še zunaj njega, poleg tega smo na popisni list lahko zapisali tudi štiri velike srakoperje. Število čapelj na februarjem popisu je bilo podobno, 30 na popisnem območju in ena zunaj njega. Občudovali smo tudi prve večje jate prib, ki so se vrnile iz prezimovališč. Večino velikih belih čapelj smo tako v celotnem popisnem obdobju zabeležili v okolici Iga na Iškem vršaju, kjer so tiho in zbrano čakale na svoj plen. Med njimi je bilo tudi nekaj sivih čapelj, ki so popestrile to 'belino'.

Čeprav so čaplje razmeroma pogoste ptice, pa jih marsikdo še vedno zamenjuje z drugimi vrstami, kot so štoklje ali žerjavi, včasih celo z labodi. A čaplje bomo prav z lahkoto prepoznali po tem, da imajo v letu vrat ukrivljen v obliki črke S, medtem ko imajo druge našteje vrste ptic stegnen vrat.

Za konec povejmo še to, da je čaplji iz uvodnih besed večerja zelo teknila. »Odlično je bilo, čeprav brez pečenke! Čuču-ču ... čudovito!« si je čestitala.

 Barbara Vidmar,
JZ Krajinski park
Ljubljansko barje
 Davorin Tome

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Velika bela čaplja